



# „Ramie krzep – Ojczyźnie służ”

Przed wybuchem I wojny światowej w Stanach Zjednoczonych żyło około 3 milionów polskich imigrantów. Wśród powstających organizacji zespalałych Polonię istotne miejsce zajmował ruch sokolstwa. Pomysł zrzeszania się w towarzystwa gimnastyczne, w których oprócz rozwoju fizycznego kładziono także nacisk na zachowanie wartości narodowych i walkę o odzyskanie niepodległości, rozwijał się wśród narodów słowiańskich w II połowie XIX w. „Sokoła” zakładali kolejno Czesi, Słowacy, Słoweńcy i Polacy. Utworzone w 1867 r. we Lwowie Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” stało się inspiracją dla Polaków w Stanach Zjednoczonych oraz nośnikiem najważniejszych idei i wzorem postępowania.

Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej zaprasza do odwiedzenia wystawy czasowej poświęconej 135-letniej historii Sokolstwa Polskiego w Ameryce w Muzeum im. Kazimierza Pułaskiego w Warce. Ekspozycja dostępna będzie od 17 września 2022 r. do 31 marca 2023 r.

## 135.

### rocznica powstania Sokolstwa Polskiego w Ameryce



Wystawa przygotowana przez Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej

Kurator: Grzegorz Trzyna, Marzena Krnk  
Autorzy: Szymon Cawarno, Wioleta Łagowska, Krzysztof Pawliczak, Justyna Staron,  
Konrad Sznostek, Anna Włodarczyk-Szeterek,  
Identyfikacja wizualna wystawy: Ewa Świder-Grobelna  
Recenzent: prof. Włodzisław Saliński  
Recenzja graficzna: Magdalena Ślądcka  
Redakcja: Mirosław Filipiak  
Tłumaczenie: Sheri Torginson



## The 135<sup>th</sup> Anniversary of the Polish Falcons of America

Exhibit prepared by the Archive of the Institute of National Remembrance

Curator: Grzegorz Trzyna, Marzena Krnk  
Authors: Szymon Cawarno, Wioleta Łagowska, Krzysztof Pawliczak, Justyna Staron,  
Konrad Sznostek, Anna Włodarczyk-Szeterek,  
Visual identity of the exhibit: Ewa Świder-Grobelna  
Reviewer: prof. Włodzisław Saliński  
Graphic review: Magdalena Ślądcka  
Editing: Mirosław Filipiak  
Translation: Sheri Torginson

Before the outbreak of the First World War, approximately three million Polish immigrants lived in the United States. The Falcon movement held a vital place among the emerging organizations of the Polish community. The idea of associating in gymnastic societies, which in addition to physical development also emphasized the preservation of national values and the fight to regain independence, developed among Slavic nations in the second half of the 19th century. 'Sokół' was founded in succession by Czechs, Slovaks, Slovenes and Poles. The 'Sokół' Gymnastic Society, established in Lvov in 1867, became an inspiration for Poles in the United States as well as a medium for the most important ideas and a model of conduct.

The Archive of the Institute of National Remembrance invites you to visit the temporary exhibition dedicated to the 135-year history of the Polish Falcons of America at the **Kazimierz Pułaski Museum in Warca**. The exhibition will be open from September 17, 2022 to March 31, 2023.

## “Strengthen Your Arm – Serve Your Fatherland”



Patronat Narodowy  
Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Andrzeja Dudy  
w Stulecie Odzyskania Niepodległości

National Patronage  
of the President of the Republic of Poland Andrzej Duda  
to mark the Centenary of Regaining Independence

Organizatorzy | Organisers:



INSTYTUT  
PAMIĘCI  
NARODOWEJ



THE STRONG, FRIENDLY, FAMILY FRATERNAL

Partnerzy | Partners:



Kracja wystawy | Exposition design:





**CENA PRENUMERACYJNA**

W Stanach Zjednoczonych:  
 Rocznie ..... \$1 00.  
 Półrocznie ..... 0,50.  
 Numer pojedynczy ..... 0,10.  
 Zagranicą:  
 Rocznie ..... \$1,20.  
 Półrocznie ..... 0,60.  
 Dla członków Związku Sokółów w Stan. Zj. Am. Półn.  
 Rocznie ..... 50c.  
 Półrocznie ..... 25c.  
 Numer pojedynczy ..... 10c.

# SOKÓŁ

ORGAN ZWIĄZKU POLSKICH TOWARZYSTW SOKOLICH W STAN. ZJ. P. AM.

Wychodzi pierwszego każdego miesiąca.

Adres Redakcji i Administracji: S. Barszczewski, 581 Milwaukee Ave. Chicago, Illinois.

**CENA OGŁOSZEŃ.**

Jeden cal przez jedną szpaltę  
 Rocznie ..... \$1,00.  
 Półrocznie ..... 2,50.  
 Jednorazowo ..... 0,50.

Wszelkie ogłoszenia muszą być płatne z góry.

Członkowie Związku Sokółów w Stanach Zjednoczonych Ameryki Półn. placą połowę cen powyższych.

Rok I.

Chicago, Ill., 1-go Września 1896 r.

No. I.

### Słowo wstępne.

Znamieniem rzeczy istotnie pożytecznych i potrzebnych jest to, że przewyżniają opór prze-

garnąć do siebie tę młodzież, która z dorywczych notatek dziennikarskich, pomieszczanych od czasu do czasu to w tem, to w owym piśmie polskiem, nie

### OD WYDZIAŁU.

Stosownie do uchwały II Zlotu, postanowiliśmy jaknajprędzej wprowadzić w życie punkt d paragrafu 4go naszych ustaw, tytujący się wydawni-

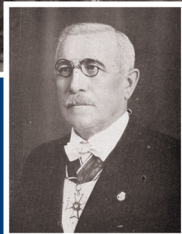
Pierwszy numer pisma „Sokół” (matryca i strona tytułowa), 1896 r.

Delegaci i ćwiczący sokoli na II Zlocie Sokółstwa w Chicago w stanie Illinois, 1896 r.

Delegates and practicing Falcons at the Second Falcon Zlot in Chicago, Illinois, 1896.

The first issue of Sokol (printing plate and front cover), 1896.

Pierwsze gniazdo „Sokoła” zostało utworzone 12 czerwca 1887 r. w północno-zachodniej części Chicago pod nazwą „Sokół Polsko-Amerykański”. Inicjatorem powstania towarzystwa był Feliks L. Pietrowicz. Organizacja w dniu założenia liczyła 33 członków. Pierwszy publiczny pokaz gimnastyczny polskich sokółów – przy wsparciu i udziale czeskich druhów – odbył się 28 kwietnia 1888 r. W ciągu kolejnych siedmiu lat powołano łącznie 12 gniazd zrzeszających 229 członków. W 1894 r. podjęto decyzję o utworzeniu Związku Sokółów Polskich w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej. Jego prezesem został Kazimierz Zychliński.



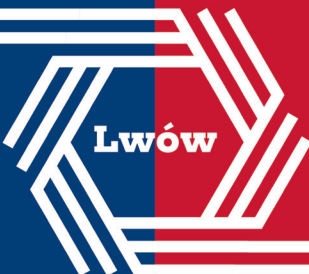
Kazimierz Zychliński – pierwszy prezes Związku Sokółów Polskich w Ameryce, pocz. XX w.

Kazimierz Zychliński – first president of the Polish Falcons Alliance of America, beginning of the 20th century.

The first 'Falcon' Nest was formed on June 12, 1887 in the northwest part of Chicago under the name 'Polish-American Falcons in Chicago, Ill.'. Feliks L. Pietrowicz was the initiator of the society. There were thirty-three members in the organization on the day of founding. The first public gymnastic presentation of the Polish Falcons took place on April 28, 1888, with the participation of the Czech Falcons. During the next seven years a total of twelve nests with 229 members were established. In 1894, the decision was made to form the Alliance of Polish Turners in America (Związek Sokółów Polskich w Ameryce – ZSPA). Its president was Kazimierz Zychliński.

**“Neither for profit nor for fame, rather for the Fatherland’s gain!”**

POCZĄTKI I ORGANIZACJA



FORMATION AND ORGANIZATION

**„Nie dla zysku ani sławy, ale dla Ojczyzny sprawy!”**



Sokółki z gniazda nr 100 w Chicago, początek XX w.

Falconettes from Nest No. 100 in Chicago, beginning of the 20th century.



# „Obok Orła znak Sokola” – tak drużyna gromko woła

STRUKTURA

# “By the Eagle, Falcon's symbol, thus the troop cries out like thunder”

STRUCTURE



Członkowie gniazda nr 429 w San Antonio w Teksasie, 1913 r.

Związek Sokółów Polskich miał trzystopniową strukturę. Najmniejszą jednostką organizacyjną było gniazdo zrzeszające sokółów i sokolice lub działkę sokolą. Poszczególne gniazda łączyły się w okręgi, które tworzyły związek. Każde ogniwo miało swoje władze, a całym Związkiem kierował zarząd.

Ważną rolę w działalności „Sokoła” odgrywały walne zjazdy delegatów reprezentujących poszczególne gniazda. To na nich zapadały najważniejsze decyzje dotyczące organizacji. Siedziba władz początkowo mieściła się w Chicago, później przeniesiono ją do South Bend w Indianie, a w 1912 r. – do Pittsburgha. W 1905 r. delegaci zjazdu w Chicago zdecydowali o wejściu sokolstwa w strukturę Związku Narodowego Polskiego.



The Polish Falcons Alliance had a three-tier structure. The smallest organizational unit was the nest, bringing together Falcons – men and women, as well as the Falcon 'brood' (child and youth participants). Individual nests joined together to create districts, which together formed the Alliance. Each element had its own leaders, and the entire Alliance was led by a board of directors.

Members of Nest No. 429 in San Antonio, Texas, 1913

The general conventions of delegates representing individual nests played an important role in Falcon activities. Here the most important decisions concerning the organization were made. The headquarters of the leadership were initially located in Chicago, but were later moved to South Bend, Indiana – and in 1912 – to Pittsburgh. In 1905 delegates at the convention in Chicago made the decision to enter the Falcons into the structure of the Polish National Alliance (Związek Narodowy Polski).



Uczestnicy pierwszego kursu gimnastycznego Związku Sokółów Polskich w Ameryce, Chicago, 1908 r.

Participants of the first Polish Falcons gymnastics course in Chicago, 1908



Sokolice z gniazda nr 26 w Chicago, 1916 r.

Falconettes from Nest No. 26 in Chicago, 1916



Pierwsza sokolnia w Ameryce należąca do gniazda nr 80 w South Bend w stanie Indiana

The first Falcons hall (sokolnia) in America belonging to Nest No. 80 in South Bend, Indiana



Zjazd naczelników Okręgu nr I Związku Sokółów Polskich w Ameryce w Elizabeth w stanie New Jersey, 1914 r.

District 1 Instructors' Convention of the Polish Falcons Alliance of America in Elizabeth, New Jersey, 1914

Formalozna zapobiegacza z dwoma pochodzącym z różnych okręgów – emblematami Sokolstwa Polskiego w Ameryce

Commemorative lighter with two emblems – from different eras – of the Polish Falcons of America



Przygotowa ze Zjazdu i Złota Związku Sokółów Polskich w Buffalo w stanie Nowy Jork, 1914 r.

Pin from the Polish Falcon Zjazd (Convention) and Zlot (Athletic Meet) in Buffalo, New York, 1914

Zlot Związku Sokółów Polskich w Chicago, 1905 r.

Polish Falcons Zlot in Chicago, 1905



„Nauczmy się od Sokoła:  
wzmocnić ramię,  
wznosić czoła!”

ROZŁAM I ZJEDNOCZENIE

“From the Falcon let us  
learn: hold up your head,  
build up your arm!”

DIVISION AND REUNIFICATION

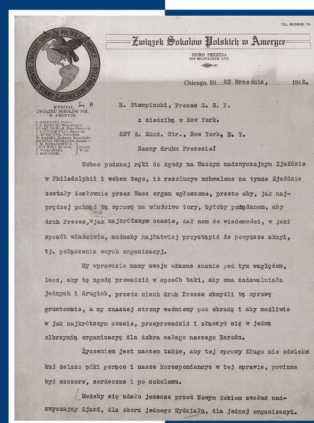


Msza św. Polowa  
Złotu Sokolów Polskich w Buffalo N.Y. 1914.

Msza polowa podczas Złotu Związku Sokolów Polskich w Buffalo, 1914 r.

Nie wszyscy członkowie amerykańskiego „Sokoła” akceptowali połączenie ze Związkiem Narodowym Polskim oraz program Narodowej Demokracji. Na IX Zjeździe Sokolim w Cleveland (4–6 lipca 1909 r.) doszło do rozłamu. Od tego momentu funkcjonowały dwie organizacje: Związek Sokolów Polskich (z siedzibą w Chicago) i Wolne Sokolstwo (z siedzibą w Nowym Jorku). Pierwsza – na czele z druhami Bolesławem Wlekińskim – ściśle współpracowała ze Związkiem Narodowym Polskim. Druga, której prezesem był druh Emil Elektorowicz, a następnie Hieronim Stępiński, sprzeciwiała się tej współpracy. W momencie podziału „Sokol” liczył 4692 druhow w zrzeszonych w 140 gniazdach.

Pierwsze rozmowy na temat połączenia zwaśnionych odłamów przeprowadzono na zakończenie kursu gimnastyczno-wojskowego, który odbył się w Filadelfii w 1912 r. Podjęte wtedy ustalenia doprowadziły do spotkania w Cleveland 28 października tego roku. Wypracowano na nim kompromis, dzięki któremu na zjeździe w Pittsburghu w dniach 15–16 grudnia 1912 r. doszło do zjednoczenia i wybrania zarządu w składzie: prezes – Teofil Starzyński, wiceprezes – Błażej Mruczek, sekretarz – Adam Płutnicki, skarbnik – Franciszek Posłuszny, naczelnik – Witold Ścibor-Rylski.

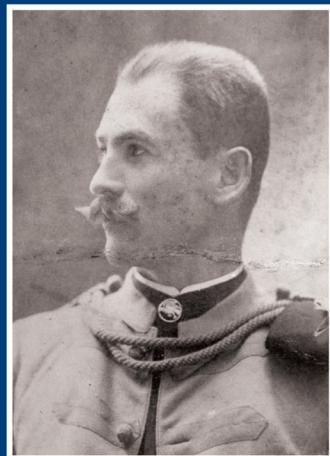


List prezesa Związku Sokolów Polskich w Ameryce w sprawie zjednoczenia z Wolnym Sokolstwem, 1912 r.

Not all members of the American Falcon accepted the merger with the Polish National Union and the program of National Democracy. This led to a split at the Ninth Falcons Convention in Cleveland (July 4–6, 1909). From that moment the Falcons functioned in two associations: the Polish Falcons Alliance (Związek Sokolów Polskich) (with headquarters in Chicago) and the Free Falcons (Wolne Sokolstwo) (based in New York). The former – headed by druh (brother/friend) Bolesław Wlekiński, worked closely with the Polish National Alliance. The latter, whose president was druh Emil Elektorowicz, followed by Hieronim Stępiński, opposed this cooperation. At the time of the split, the Falcons had 4,692 members organized in 140 nests.

The first talks on uniting the feuding factions were held at the conclusion of a gymnastics-military course held in Philadelphia in 1912. The arrangements made then led to a meeting in Cleveland on October 28 of that year. A compromise was worked out at the convention in Pittsburgh on December 15–16, 1912, that resulted in unification and the election of a board of directors consisting of: president – Teofil Starzyński, vice-president – Błażej Mruczek, secretary – Adam Płutnicki, treasurer – Franciszek Posłuszny, and chief instructor – Witold Ścibor-Rylski.

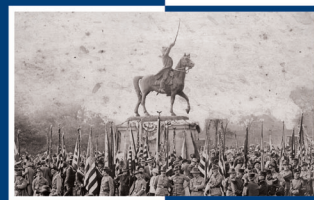
Open-air Mass during the Polish Falcons Alliance Zlot in Buffalo, 1914



Włodzisław Świętkiewicz

Instruktor z Polski, prowadzący pierwsze kursy gimnastyczno-wojskowe, pocz. XX w.

Instructor from Poland, conducting the first gymnastics and military courses



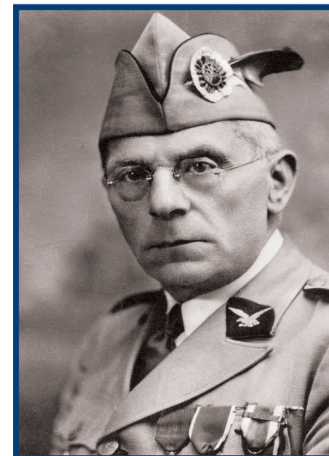
Uroczystość przed pomnikiem Tadeusza Kościuszki w Chicago z udziałem członków Związku Sokolów Polskich, I poł. XX w.

Ceremony with the participation of members of the Polish Falcons Alliance at the Tadeusz Kościuszko monument in Chicago, early 20th century

Doktor Teofil Antoni Starzyński

Wieloletni prezes Sokolstwa Polskiego w Ameryce, lata trzydzieste XX w.

Longstanding president of the Polish Falcons of America, 1930s



Delegaci na Złot Związku Sokolów Polskich w Buffalo, 1914 r.

Delegates at the Polish Falcons Alliance Zlot in Buffalo, 1914



# „Czołem Ojczyźnie, szponem wrogowi!”

## MILITARYZACJA

Europa na początku drugiej dekady XX w. stała u progu wojny. Rosnące napięcia między największymi mocarstwami dawały szansę na odzyskanie przez Polskę niepodległości. Amerykański „Sokół” zaangażował się w większym stopniu w ruch wyzwolenczy i zintensyfikował przygotowania wojskowe. Nastąpił też znaczny wzrost liczby członków sokolstwa. W sierpniu 1911 r. liczyło ono około 12 tysięcy osób. Uchwały ze zjazdu w Toledo (Ohio) we wrześniu 1911 r. wprowadzały w gniazdach obowiązkową musztrę i ćwiczenia, a także kursy gimnastyczno-wojskowe. Odpowiedzialność za militaryzację Związku złożono na barki Witolda Ścibora-Rylskiego, powołanego w czasie zjazdu w Pittsburghu w 1912 r. na stanowisko naczelnika. Od tego roku sokolstwo zaczęło przeobrażać w oddziały wojskowe. Opracowano regulamin szkolenia, podjęto prace na rzecz ujednolicenia umundurowania, które zostało zaprojektowane na wzór amerykańskiego, a także zakupiono broń.

W 1913 r. naczelnik Ścibor-Rylski zorganizował 10 dwutygodniowych kursów, w których średnio uczestniczyło 35 sokolów.

W maju następnego roku rozpoczął się dwumiesięczny kurs oficerski w Kolegium Związku Narodowego Polskiego w Cambridge Springs (Pensylwania). Razem szkolenia te dały Związkowi około 400 oficerów i podoficerów.

Sprawę militaryzacji polskiego sokolstwa prezes Starzyński z naczelnikiem Ściborem-Rylskim przedstawili na audiencji udzielonej im przez prezydenta Stanów Zjednoczonych Woodrowa Wilsona 11 listopada 1913 r. Otrzymali wówczas zapewnienie, że władze stanowe nie będą ingerowały w tę działalność Związku. Zarówno Starzyński, jak i Wilson problem widzieli w przypadku przystąpienia Stanów Zjednoczonych do wojny, ze względu na obejmujący wtedy członków sokolstwa pobór do armii amerykańskiej.

Pod koniec 1914 r. przygotowano „Memoriał do cywilizowanych narodów świata w sprawie Polski”, w którym zaakcentowano prawa Polski do pełnej niepodległości. W lutym 1915 r. delegacja sokolów wręczyła go prezydentowi Wilsonowi.

Uroczystość obchodu kursu wojskowego w Cambridge Springs, 1912 r.

Participants of the Falcons military courses in Cambridge Springs, 1914

Ćwiczenia fizyczne sokolów podczas szkolenia wojskowego w Cambridge Springs w Pensylwanii, 1912 r.

Falcons physical exercises during military training in Cambridge Springs, Pennsylvania, 1912

1913

1914

1915

Szkolenie bojowe sokolów, Cambridge Springs, 1914 r.

Falcons battle training, Cambridge Springs, 1914

# “Hail to the Fatherland, talons to the enemy!”

## MILITARIZATION

Europe stood at the threshold of war at the beginning of the second decade of the twentieth century. Growing tensions between the major powers offered a chance for Poland to regain its independence. The American Falcons became more involved in the liberation movement and intensified military preparations. There was also a significant increase in the number of Falcon members. In August 1911, their number was about 12,000. Resolutions from the Toledo (Ohio) convention in September 1911 introduced compulsory drills and exercises in the nests, as well as gymnastic and military courses. Responsibility for the militarization of the Alliance was placed on the shoulders of Witold Ścibor-Rylski, who was appointed chief instructor of the Alliance at the 1912 convention in Pittsburgh. From the beginning that year, the Falcons began to be transformed into military units. Training regulations were developed, work was undertaken to standardize uniforms, which were designed on the American model, and weapons were also purchased.

In 1913, chief instructor Ścibor-Rylski organized ten two-week courses, during which an average of thirty-five Falcons attended. In May of the

following year, two-month courses for officers began at Alliance College (founded by the Polish National Alliance) in Cambridge Springs, Pennsylvania. Altogether this training gave the Alliance about 400 officers and NCOs.

The issue of the militarization of the Polish Falcons was presented by President Starzyński with Chief Instructor Ścibor-Rylski at an audience with US President Woodrow Wilson on November 11, 1913. At that time, they received assurances that state authorities would not interfere with these activities of the Alliance. Due to conscription into the US Army encompassing Falcon members at the time, both Starzyński and Wilson saw the problem in the event of the entrance of the United States into the war.

At the end of 1914, a “Memorial to the Civilized Nations of the World on the Polish Question” was prepared, emphasizing Poland’s rights to full independence. In February 1915, a delegation of Falcons presented it to President Wilson.

Obóz wojskowy sokolów, ok. 1914 r.

Falcons military camp, ca. 1914





# „Do lotu Bracia Sokoły! Rozwińcie skrzydlate hufce”

## REKRUTACJA

W 1914 r., po wybuchu I wojny światowej, Związek liczył ponad 25 tysięcy członków. Dla sokolstwa w Ameryce rozpoczynał się najbardziej dynamiczny okres. Po fasku rozmów z rządem Kanady na temat organizacji oddziału polskiego walczącego u boku armii kanadyjskiej, nadziei upatrywano w przystąpieniu do wojny Stanów Zjednoczonych. Trzeciego kwietnia 1917 r. na nadzwyczajnym zjeździe Związku Sokołów Polskich Ignacy Jan Paderewski apelował o utworzenie stutysięcznej polskiej armii, która walczyłaby u boku wojsk amerykańskich. Deklarację taką uczestnicy zjazdu przekazali prezydentowi Wilsonowi, ale nie zyskała ona poparcia.

Próby utworzenia polskiej armii u boku państw Ententy zmateriałyzowały się dopiero wiosną 1917 r., gdy po rewolucji lutowej Rosja zakładała możliwość powstania niepodległego państwa polskiego. Czwartego czerwca 1917 r. prezydent Francji wydał dekret zezwalający na tworzenie Armii Polskiej na

swoim terytorium. W odpowiedzi Związek Sokołów Polskich w Ameryce powołał Komisję Wojskową i rozpoczął werbunek ochotników. Obszar Stanów Zjednoczonych podzielono na 12 okręgów z siedzibami w większych miastach, w których otwarto centra rekrutacyjne. Z czasem ich liczbę zwiększono do 48. Akcję zaciągu do armii we Francji szeroko rozpowszechniały plakaty, prasa, a nawet produkcja filmowa.

Szkoła w Cambridge Springs, po zapisaniu się wszystkich jej słuchaczy do Armii Polskiej, została przeniesiona do obozu Niagara-on-the-Lake w Kanadzie, nazywanego „obozem Tadeusza Kościuszki”. Jedenastego października 1917 r. z Pittsburgha wyjechała do niego grupa pierwszych 100 ochotników. Trzy tygodnie później w Kanadzie było już ponad 2500 rekrutów. Obóz odegrał kluczową rolę w tworzeniu Armii Polskiej. Szkoliło się w nim 22 395 żołnierzy, z których 20 720 odplynęło do Francji.



Ignacy Jan Paderewski w Szkole Podchorążych w Cambridge Springs, 1917 r.

Course participants of the Cadet School in Cambridge Springs, 1917



Sokoły podczas ćwiczeń wojskowych lat 1 i wojny światowej

Falcons in the course of military exercises during World War I



Ignacy Jan Paderewski podczas uroczystości poświęcenia obozu szkoleniowego w Niagara-on-the-Lake, 1917 r.

Ignacy Jan Paderewski during the dedication ceremony of the training camp in Niagara-on-the-Lake, 1917

# “To flight Brother Falcons! Unfurl your winged regiments”

## RECRUITMENT

In 1914, after the outbreak of World War I, the Alliance had more than 25,000 members. For the Falcons in America, the most dynamic period was beginning. After the failure of talks with the Canadian government on the organization of a Polish unit fighting alongside the Canadian army, hopes were pinned on the accession of the United States to the war. On April 3, 1917, at a special convention of the Polish Falcons Alliance, Ignacy Jan Paderewski called for the creation of a 100,000-strong Polish army that would fight alongside the American army. This declaration was conveyed by the convention participants to President Wilson, but it did not gain support.

Attempts to create a Polish army alongside the Entente powers did not materialize until the spring of 1917, when Russia assumed the possibility of an independent Polish state after the February Revolution. On June 4, 1917, the president of France issued a decree authorizing the

formation of a Polish Army on French territory. In response, the Polish Falcons Alliance of America established a Military Commission and began recruiting volunteers. The territory of the United States was divided into twelve districts with headquarters in major cities, where recruitment centers were opened. In time, their number was increased to forty-eight. The enlistment campaign to the army in France was widely publicized by posters, in the press and even film production.

After all of its students had enrolled in the Polish Army, the school in Cambridge Springs was moved to Camp Niagara-on-the-Lake in Canada, dubbed “Camp Tadeusz Kościuszko”. On October 11, 1917, a group of the first 100 volunteers departed from Pittsburgh. Three weeks later, there were more than 2,500 recruits in Canada. The camp played a key role in the formation of the Polish Army. It trained 22,395 soldiers; 20,720 of them sailed for France.

III Batalion Ochotnicy do Armii Polskiej we Francji, obóz szkoleniowy w Niagara-on-the-Lake, powiatu Ontario, Kanada, 16 listopada 1917 r.

3rd Volunteer Battalion to the Polish Army in France, training camp in Niagara-on-the-Lake, Ontario, Canada, November 16, 1917



„Tylko twardymi  
walcząc ramiony, nie  
zrobisz Polsce zawodu”

CZYN ZBROJNY

“Only with firm  
fighting arms, will you  
not fail Poland”

ARMED ACTION



3rd DEPT. BATTALION, POLISH CONTINGENT NIAGARA ON THE LAKE, ONTARIO, CANADA, NOV. 16th 1917

III Battalion Ochotnicy do Armii Polskiej we Francji, oboz szkoleniowy w Niagara-on-the-Lake, prowincja Ontario, Kanada, 16 listopada 1917 r.

3rd Volunteer Battalion to the Polish Army in France, training camp in Niagara-on-the-Lake, Ontario, Canada, November 16, 1917

Pojawienie się w Armii Polskiej we Francji rekrutów z USA, w tym licznych członków sokolstwa, było punktem zwrotnym w jej dziejach. Przybycie tysięcy ochotników z obozu Niagara-on-the-Lake pozwoliło przyspieszyć formowanie nowych oddziałów.

W pierwszym ośrodku szkoleniowym w Sillé-le-Guillaume w regionie Loary sformowano 1. pułk strzelców polskich. Spośród kilkudziesięciu oficerów tego regimentu większość pochodziła ze Stanów Zjednoczonych i Kanady.

Ochotnicy z USA, wcieleni do różnych oddziałów, w połowie lipca 1918 r. stoczyli ciężkie boje z Niemcami pod Saint Hilaire le Grand. W październiku 1. Dywizja Strzelców Polskich zajęła odcinek frontu w Wogezach. Udział Armii Polskiej we Francji w działaniach zbrojnych podczas I wojny światowej był niezwykle istotnym argumentem polskiej reprezentacji na konferencji pokojowej w Paryżu, decydującej o kształcie odradzającej się Rzeczypospolitej.



Podporucznik Lucjan Chwałkowski – członek gwardii nr 7 w Nowym Jorku, pierwszy oficer Armii Polskiej, który poległ we Francji, lata I wojny światowej

The arrival of recruits from America including numerous members of the Falcons, to the Polish Army in France, was a turning point in its history. The presence of thousands of volunteers from the Niagara-on-the-Lake camp was decisive in the efficient creation of new units.

At the first training center, founded as early as 1917 in Sillé-le-Guillaume in the Loire region, the First Polish Rifle Regiment was formed. The greatest number of the several dozen officers of this regiment came from the United States and Canada.

Volunteers from the United States, enlisted in various units, fought heavy battles with the Germans at Saint Hilaire le Grand in mid-July 1918. In October the First Polish Rifle Division occupied a section of the front in the Vosges Mountains. The participation of the Polish Army in France in military operations during World War I proved an extremely important argument of the Polish representation at the peace conference in Paris, which decided the shape of the resurgent Poland.



Orzełek z czapki ochotników z Ameryki do Armii Polskiej we Francji  
An Eagle from the peaked cap of the American volunteers to the Polish Army in France



Odnaka pamiątkowa Mieczysławowi Hallerowskiemu, 1920 (przyznawana żołnierzom Armii Polskiej we Francji)

Haller Swords commemorative medal, 1920 (awarded to soldiers of the Polish Army in France)



Dyplom nadania odznaki Mieczysławowi Hallerowskiemu por. Mieczysławowi Tenetrowskiemu, lata dwudzieste XX w.

Diploma from the award of the Haller Swords medal to Lt. Józef Tenetrowski, 1920s



General Józef Haller (w środku, w płaszczu) wśród francuskiej i polskiej kadry oficerskiej, ok. 1918 r.

General Józef Haller (center, in overcoat) among the French and Polish staff officers, ca. 1918



Plakat rekrutacyjny Armii Polskiej we Francji autorstwa Władysława Benda, 1917 r.

Recruitment poster of the Polish Army in France designed by Władysław Benda, 1917



Uczestnicy kursu podoficerskiego Armii Polskiej we Francji, 1918 r.

Participants of the Polish Army NCO course in France, 1918



# „Bośmy druhy, Sokoly – Ojczyzny Żołnierze”

WSPARCIE

# “For we are 'brothers' in arms, Falcons – soldiers of our Fatherland!”

REINFORCEMENT



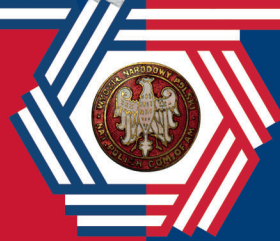
1 Sokolice – uczestniczki kursu sanitarnego w Thompsonville, 1916 r.

Falconettes – participants of the sanitary course in Thompsonville, 1916

2 Członkowie Związku Sokolów Polskich z Bridgeport przy ambulansie – darze dla Armii Polskiej we Francji, ok. 1918 r.  
Members of the Polish Falcons Alliance from Bridgeport beside the ambulance that was a gift for the Polish Army in France, ca. 1918

Wśród ochotników do polskich oddziałów we Francji były również kobiety. Uczestniczyły one w działaniach zbrojnych jako sanitariuszki, m.in. w ramach stworzonego przez Helenę Paderewską Polskiego Białego Krzyża. Pierwsza grupa przeszkolonych kobiet wyruszyła do Europy we wrześniu 1918 r. Wśród 42 sanitariuszek znalazły się także sokolice, ubrane w granatowe uniformy i rogatywki.

Sokolstwo w ostatnich miesiącach wojny zintensyfikowało i rozszerzyło swoje akcje charytatywne. Kontynuowało również werbunek nowych żołnierzy dla polskiego wojska oraz zbierało fundusze przeznaczone na ten cel. Związek we własnym zakresie prowadził zakup znaczków wojennych i obligacji emitowanych przez rząd Stanów Zjednoczonych. Sfinansował ponadto kupno dwóch ambulansów, którym nadano nazwy „Sokół” i „Sokolica”.



Znaczek Wystawki Narodowego Polskiego

Badge of the Polish National Department in America

Women were also among the volunteers to the Polish units in France. They took part in military actions as nurses, among other roles, within the Polish White Cross created by Helena Paderewska. The first group of trained women set off for Europe in September 1918. Among the forty-two nurses there were also Falconettes, dressed in navy blue uniforms and four-cornered caps.

In the last months of the war, the Falcons intensified and expanded their charitable activities. They also continued to recruit new soldiers for the Polish army and to raise funds toward that goal. The Alliance itself purchased war stamps and bonds issued by the United States government. Additionally it financed the purchase of two ambulances, which were called Sokół and Sokolica.

3 Członkowie Związku Sokolów Polskich podczas zbiórki funduszy na rzecz Armii Polskiej we Francji, Chicago, ok. 1918 r.

Members of the Polish Falcons Alliance during a fundraiser in Chicago for the Polish Army in France, ca. 1918

4 Odznaczenie Agnieszki Wisły podczas obchodów 50-lecia Czerwonego Krzyża w sali Weteranów Armii Polskiej w Chicago, Ill., 1964 r.

Agnieszka Wisła's award during the 50th anniversary of armed action at the Polish Army Veterans Hall in Chicago, Ill., 1964



Apel prezydenta Związku Sokolów Polskich w Ameryce z 6 grudnia 1915 r. dotyczący pomocy finansowej dla polskich dzieci przebywających w Rosji

Appeal from the president of the Polish Falcons Alliance of America of December 6, 1915, concerning financial assistance for Polish children remaining in Russia



Naszywka z emblematem Polskiego Białego Krzyża

Beret flash with the Polish White Cross emblem



Sanitariuszka Wanda Skarżyńska, ok. 1918 r.

Nurse Wanda Skarżyńska, ca. 1918



Wanda Skarżyńska w uniformie Polskiego Białego Krzyża, ok. 1918 r.

Wanda Skarżyńska in the Polish White Cross uniform, ca. 1918

Członkowie Związku Sokolów Polskich w Ameryce o gniazda nr 69 w Pittsburghu, lata I wojny światowej

Members of the Polish Falcons Alliance from Nest No. 69 in Pittsburgh during World War I







POLISH FALCONS ALLIANCE  
OF AMERICA.  
1203 Carson St.  
PITTSBURGH, PA.

W tle: Pismo prezesa Związku Sokolów Polskich w Ameryce z 5 sierpnia 1920 r. dotyczące transportu darów dla Wojska Polskiego

In the background: Letter from the president of the Polish Falcons Alliance of America from August 5, 1920 concerning the transport of donations for the Polish Army

1 Krzyż Walecznych, 1920  
Cross of Valor, 1920

2 Krzyż Żołnierzy Polskich z Ameryki, 1920  
The Cross of Polish Soldiers from America, 1920

Szanowny Druhu:-

Równocześnie z listem niniejszym wysłałem zarządzenie do firmy P. N. Gray and Co., że 15-go sierpnia w Warszawie mają być dostarczone do nas skrzynki z tytoniem, które znajdują się w składnicy mają być zabrane. Czy te pójdą na trzy następujące adresy:- Skrzynki z tytoniem, -Pułkownik Małczewski, Generalny Kwatermistrz Armii Polskiej; Plac 7, WARSZAWA- POLAND, Do rozdania pomiędzy żołnierzy przez K. Sokoli, W. Świątkiewicz, S. Biega.

Naczelnik Józef Piłsudski już w listopadzie 1918 r. zwrócił się do marszałka Ferdinanda Focha o możliwość wysłania Błękitnej Armii do Polski. Foch dopiero w kwietniu 1919 r. wydał rozkaz określający terminy, trasę i kolejność transportu oddziałów Armii Polskiej do kraju.

Wiosną 1919 r. kolejną przewieziono do Polski wszystkich żołnierzy Błękitnej Armii, wyposażonych w nowoczesny sprzęt wojskowy. Podczas scalania oddziałów polskich, rozkazem ministra spraw wojskowych armia gen. Józefa Hallera 1 września 1919 r. została włączona organizacyjnie w skład Wojska Polskiego. Dotychczasowe pułki strzelców polskich, w szeregach których znajdowało się najwięcej ochotników ze Stanów Zjednoczonych (w tym sokolów), przemianowano na 43., 44. i 45. Pułk Strzelców Kresowych, wchodzące w skład 13. Kresowej Dywizji Piechoty.

Udział sokolstwa amerykańskiego w wysiłku militarnym odradzającej się Polski najbardziej zaznaczył się podczas wojny z Rosją

bolszewicką. Najlepszym przykładem ich wkładu w zwycięstwo w 1920 r. są walki 13. Dywizji Piechoty na Kresach Południowo-Wschodnich Rzeczypospolitej. Uniemożliwiła ona zdobycie Lwowa przez 1. Armię Konna, odpięrając jej kolejne ataki i zadając bolszewikom dotkliwe straty. Już po Bitwie Warszawskiej, we wrześniu 1920 r., ścigała wojska Siemiona Budionnego, a potem uczestniczyła w ofensywie na Wołyniu.

Uchonorowaniem całego wysiłku Polaków ze Stanów Zjednoczonych i Kanady w walkach o odzyskanie i utrzymanie przez Polskę niepodległości było ustanowienie specjalnego odznaczenia państwowego - Krzyża Żołnierzy Polskich z Ameryki, którym zostało wyróżnionych około 25 000 uczestników tych zmagani.

Żołnierzy z Ameryki na stanowisku obserwacji podczas wojny polsko-bolszewickiej, 1920 r.

Volunteers from America at an observation post during the Polish-Bolshevik war, 1920

**"Let's fly to Poland - the Motherland!"**

### COMBAT ON THE EASTERN BORDERLANDS

As early as November 1918, Commander-in-Chief Józef Piłsudski asked Marshal Ferdinand Foch about the possibility of sending the Blue Army to Poland. However it was not until April 1919 that Foch issued an order specifying the dates, route, and order of transport of Polish Army units to the country.

In the spring of 1919, all the soldiers of the Blue Army were transported by rail to Poland, equipped with modern military equipment. During the consolidation of Polish troops, General Józef Haller's army was organizationally integrated into the Polish Army on September 1, 1919, by order of the Minister of Military Affairs. The existing Polish rifle regiments, which had the largest number of volunteers from the United States (including the Falcons) were renamed the 43rd, the 44th and the 45th Kresowy Rifle Regiment, part of the 13th Kresowa Infantry Division.

The contribution of the American Falcons to the military effort of a resurgent Poland was most evident during the war with Bolshevik Russia. The best example of their con-

tribution to the victory in 1920 was the fighting of the 13th Infantry Division in the Southeastern Borderlands of the Republic. It prevented the capture of Lvov by the 1st Cavalry Army, repulsing its successive attacks and inflicting heavy losses on the Bolsheviks. After the Battle of Warsaw in September 1920, the division pursued the armies of Semyon Budyonny and then participated in the offensive in Volhynia.

To honor all the efforts of Poles in the United States and Canada in the struggle to regain and maintain Poland's independence, a special national decoration was established - the Cross of Polish Soldiers from America, which was awarded to about 25,000 participants in those struggles.

3 Oficcerska odznaka pamiątkowa 43. Pułku Strzelców Kresowych, 1920 r.

Commemorative officer's medal of the 43rd Kresowy Rifle Regiment, 1920

4 Krzyż Waleczności byłej Ochotniczej Sprzymierzonej Armii generała Stanisława Hallera-Balabowicza, 1918 r.

Cross of Valor of the former Volunteer Allied Army of General Stanislaw Haller-Balabowicz, 1918



Gustaw Pieprzny - wieloletni naczelnik Sokolstwa Polskiego w Ameryce, w mundurze Armii Polskiej, ok. 1920 r.

Gustaw Pieprzny - long-standing Chief Instructor of the Polish Falcons of America, in the uniform of the Polish Army, ca. 1919



Obsługa karabinu maszynowego 43. Kompanii 43. Pułku Strzelców Kresowych, ok. 1920 r.

Machine gunners from the 1st Company of the 43rd Kresowy Rifle Regiment, ca. 1920

# „Do broni! Do czynu!”

## SOKOLSTWO PODCZAS II WOJNY ŚWIATOWEJ

Sokolstwo Polskie w Ameryce (nowa nazwa od 1925 r.) po wybuchu II wojny światowej prowadziło działania na rzecz pomocy rodzinom i wsparcia kraju. Najważniejsza zarówno dla sokołów, jak i całego wychodźstwa była akcja humanitarna organizowana za pośrednictwem Amerykańskiego Czerwonego Krzyża. Sami członkowie Zarządu Sokolstwa zajmowali się gromadzeniem, sortowaniem oraz wysyłką paczek dla polskich jeńców. Nie mniej istotne były starania na rzecz projektu prezydenta USA Franklina D. Roosevelta, który dążył do liberalizacji ustaw o neutralności i umożliwienia sprzedaży broni i amunicji państwom będącym w stanie wojny.

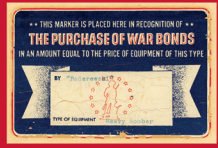
Wiosną 1941 r. Rząd RP na uchodźstwie uruchomił w Kanadzie ośrodki rekrutacyjne i szkoleniowe dla ochotników do Polskich Sił Zbrojnych. Sokolstwo rozpoczęło wówczas szeroko zakrojoną akcję informacyjno-propagandową zachęcającą do wstępowania do polskich oddziałów. Prezes Teofil Starzyński stanął na czele

Towarzystwa Przyjaciół Żołnierza Polskiego w Kanadzie – instytucji wspierającej powstanie i rozwój polskich formacji. Organizacja ta posiadała kilkanaście punktów werbunkowych w największych skupiskach amerykańskiej Polonii.

W decydującym okresie wojny Sokolstwo skupiło się przede wszystkim na wsparciu wysiłku militarnego Stanów Zjednoczonych. Zachęcało członków emigracji do wstępowania w szeregi US Army oraz bardzo energicznie promowało zakup znaczków wojennych i obligacji. Organizowało też specjalne kioski, w których były one sprzedawane. Dzięki tym wysiłkom udało się zebrać około 40 milionów dolarów.

Sokolstwo zakupiło dla polskiego oddziału YMCA samochód oświatowy, który w październiku 1944 r. trafił na wyzwalane przez żołnierzy 1. Dywizji Panczernej gen. Stanisława Maczka tereny Francji, Belgii i Holandii.

Akcja rozprowadzania obligacji wojennych, z której uzyskane środki przeznaczone były na zakup bombowców Boeing B-17 dla lotnictwa USA, przyniosła ponad 1,5 miliona dolarów. Pozwoliło to na sfinansowanie 3 maszyn, które otrzymały nazwy: „Polish Falcons of America”, „Spirit of Warsaw” oraz „Paderewski”.



Exemplarz znaczka umieszczonego na bombowcu Boeing B-17 „Paderewski” po przeprowadzonej przez Sokolstwo Polskie akcji zakupu obligacji wojennych, ok. 1944 r.

Copy of a label placed on Boeing B-17 bomber Paderewski after the purchase of war bonds carried out by the Polish Falcons, ca. 1944.

## “To arms! To action!”

### THE FALCONS DURING WORLD WAR II

After the outbreak of World War II, the Polish Falcons in America carried out activities to assist their compatriots and support their country. The main direction of the Falcons' work, as well as that of the entire Polish diaspora, became the humanitarian campaign conducted through the American Red Cross. The Falcon board members themselves were engaged in collecting, sorting, and organizing the transport of parcels for Polish prisoners of war. Another important field of activity for the Falcons was supporting the American president's bill to liberalize laws regarding neutrality and allow the sale of arms and ammunition to countries at war.

When the Government of the Republic of Poland in exile launched recruitment and training centers in Canada in the spring of 1941 for volunteers to join the Polish Armed Forces, the Falcons became involved in recruiting activities. President Teofil Starzyński headed an institution that supported the creation and development of Polish branches – Towarzystwo Przyjaciół Żołnierza Polskiego (the Society of Friends of the Polish Soldier) in Canada. This organization had several recruitment centers in the largest concentrations of American Polonia.

During a pivotal period of the war, the Falcons directed their involvement to support the US military effort. They encouraged expatriate members to join the ranks of the US Army. They promoted the purchase of war bonds and stamps very vigorously. The Polish Falcons initiated a project to set up kiosks in the streets, run by women of various nationalities, where bonds were sold. Through these efforts an amount of about \$40 million was raised.

The organization purchased a clubmobile for the Polish branch of the YMCA; in October 1944 it was brought to the territories of France, Belgium, and Holland, which were being liberated by soldiers of General Stanisław Maczek's 1st Armored Division, where it was used in military camps being set up.

A campaign to disseminate war bonds raised over one and a half million dollars, the proceeds of which were used to purchase Boeing B-17 bombers for the US Air Force. This made it possible to finance three planes, which were given the names: *Polish Falcons of America*, *Spirit of Warsaw*, and *Paderewski*.



Broшуira rekrutacyjna dotycząca zasad przyjmowania ochotników do Armii Polskiej w Kanadzie podczas II wojny światowej (tytułowa), 1941–1942

Recruiting brochure concerning regulations for accepting volunteers to the Polish Army in Canada during World War II (cover), 1941–1942

# WSTĄP — do — Wojska Polskiego w Kanadzie



# LIST MY

ch w Kanadzie  
Canada.

Samochód kulturalno-oświatowy – dar Sokolstwa dla polskiego oddziału YMCA, służący żołnierzom Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie, 1944 r.

Club-mobile – a gift from the Falcons for the Polish YMCA unit, serving the soldiers of the Polish Armed Forces in the West, 1944



# „W zdrowym ciele, zdrowy duch”

## ROZWÓJ FIZYCZNY

Związek „Sokoła” ze sportem rozpoczął się od gimnastyki, którą uprawiano w wynajętych pomieszczeniach, a sprzęt wypożyczano od innych towarzystw gimnastycznych. Z czasem zaczęto kupować własny, a także organizować sale ćwiczeń czy całe budynki, które nazywano „sokolniami”. Za wychowanie fizyczne odpowiadali naczelnik wraz z podnaczelnikami. Na zlotach, organizowanych początkowo razem ze zjazdami, odbywały się pokazy ćwiczeń połączone z zawodami sportowymi, podczas których uczestnicy mogli zdobyć – jako środek do pobudzenia zdrowej rywalizacji – nagrody w postaci medali lub pucharów.

Umożliwiały one prezentację na forum publicznym wyników różnych aktywności prowadzonych przez sokolstwo oraz złożenie egzaminu ze sprawności fizycznej. Stwarzały ponadto okazję do wstępowań w szeregi organizacji oraz służyły zbiórce funduszy.



Sokolice z Okręgu nr IV w czasie ćwiczeń na równoważni na obozie treningowym.  
Falconettes from District IV during balance beam exercises at a training camp.

Ćwiczenia gimnastyczne sokolów podczas Zlotu Związku Sokolów Polskich w Ameryce, Brooklyn, Nowy Jork, 1924 r.  
Falcon gymnastic exercises during the Polish Falcons Alliance of America Zlot, Brooklyn, New York, 1924.

Uczestnicy kursu gimnastycznego z Okręgu nr IV w trakcie ćwiczeń, 1966 r.  
Participants of a gymnastics course in District IV during exercises, 1966.

Sport

# “Within a healthy body resides a healthy spirit”

## PHYSICAL DEVELOPMENT

The Falcons' connection to sport began with gymnastics, which was done in rented halls with equipment borrowed from other gymnastic societies. In time, they began to buy their own, and to organize halls or entire buildings, which were called Falcon halls (sokolnia). The chief instructor (naczelnik), together with district instructors, was responsible for physical education. At the athletic meets (zloty), organized in conjunction with the conventions (zjazdy) in the early days, exercise demonstrations joined with sporting competitions were featured as a means to encourage healthy competition, during which participants could win medals or trophies. These enabled the public presentation of results achieved from various activities carried out by the Falcons as well as the taking of physical fitness exams. It also created an opportunity to join the ranks of the organization as well as serving the collection of funds.



Medal ze Zlotu Okręgu nr II Związku Sokolów Polskich w Ameryce, 1921 r.  
Medal from the District II Zlot of the Polish Falcons Alliance of America, 1921.





# „W imię przyszłości prostować kości”

## OTWARCIE NA INNE DYSCYPLINY

Największe zloty odbyły się w Buffalo w 1914 r. oraz w Chicago w 1933 r., gdzie na stadionie Soldier Field ćwiczyło około 3000 uczestników.

Oprócz gimnastyki uprawiano także inne dyscypliny: szermierkę, pływanie, łyżwiarstwo, boks, zapasy, jazdę konną czy strzelectwo. Otwarcie się na inne sporty było związane z narodziem się nowożytnego ruchu olimpijskiego i pierwszymi igrzyskami w 1896 r. Z czasem uznanie członków „Sokoła” zdobyły sporty amerykańskie,

zwłaszcza dyscypliny drużynowe. Koszykówka pojawiła się po I wojnie światowej, a pierwszy ogólnozwiązkowy turniej siatkówki rozegrano w listopadzie 1958 r. Z kolei baseball święcił triumfy od lat czterdziestych, m.in. dzięki takim gwiazdom jak Stan Musial, który był członkiem Sokolstwa. Zainteresowanie piłką nożną zwiększyło się wraz z napływem kolejnych emigrantów z Polski w latach trzydziestych. Sokolstwo w Ameryce starało się aktywizować wszystkich swoich członków, stąd też wprowadzono popularne dyscypliny: kręglarstwo, golf oraz bilard.

Medal z zawodów zapasniczych gniazda nr 2 w Chicago

Medal from wrestling competition in Nest No. 2 in Chicago



Zastęp ćwiczący sokolów z gniazda nr 210 Związku Sokolów Polskich w Chicago, 1910 r.

Falcons drill squad from Nest No. 210 of the Polish Falcons Alliance in Chicago, 1910

Członkowie gniazda nr 6 Związku Sokolów Polskich podczas wykonywania ćwiczeń gimnastycznych, South Bend, 1915 r.

Members of Nest No. 6 of the Polish Falcons Alliance while performing gymnastic acrobatics, South Bend, 1915

Sport

Sokoła drużyna baseballowa

Falcons baseball team

# “For future gain, straighten up your frame”

## OPENNESS TO OTHER DISCIPLINES

The largest zlots took place in Buffalo in 1914 and in Chicago in 1933, when there were about 3,000 participants drilling in Soldier Field stadium.

Apart from gymnastics, other sports were practiced: fencing, swimming, skating, boxing, wrestling, horse riding, or shooting. The receptiveness to new sports was related to the birth of the modern Olympic movement and the first Olympic Games in 1896. Over time, American sports, especially team sports, gained recognition among Falcon members. Basketball emerged after World War I, and the first all-union volleyball tournament was held in November 1958. Baseball triumphed in turn in the 1940s – and beyond – thanks to stars like Falcon member Stan Musial. Interest in soccer came with the influx of more immigrants from Poland in the 1930s. The Falcons of America sought to activate all of their members, hence the introduction of popular disciplines such as bowling, golf, and billiards.

Sokolice – golfiści w South Bend, 1971 r.

Falcons golfers in South Bend, 1971



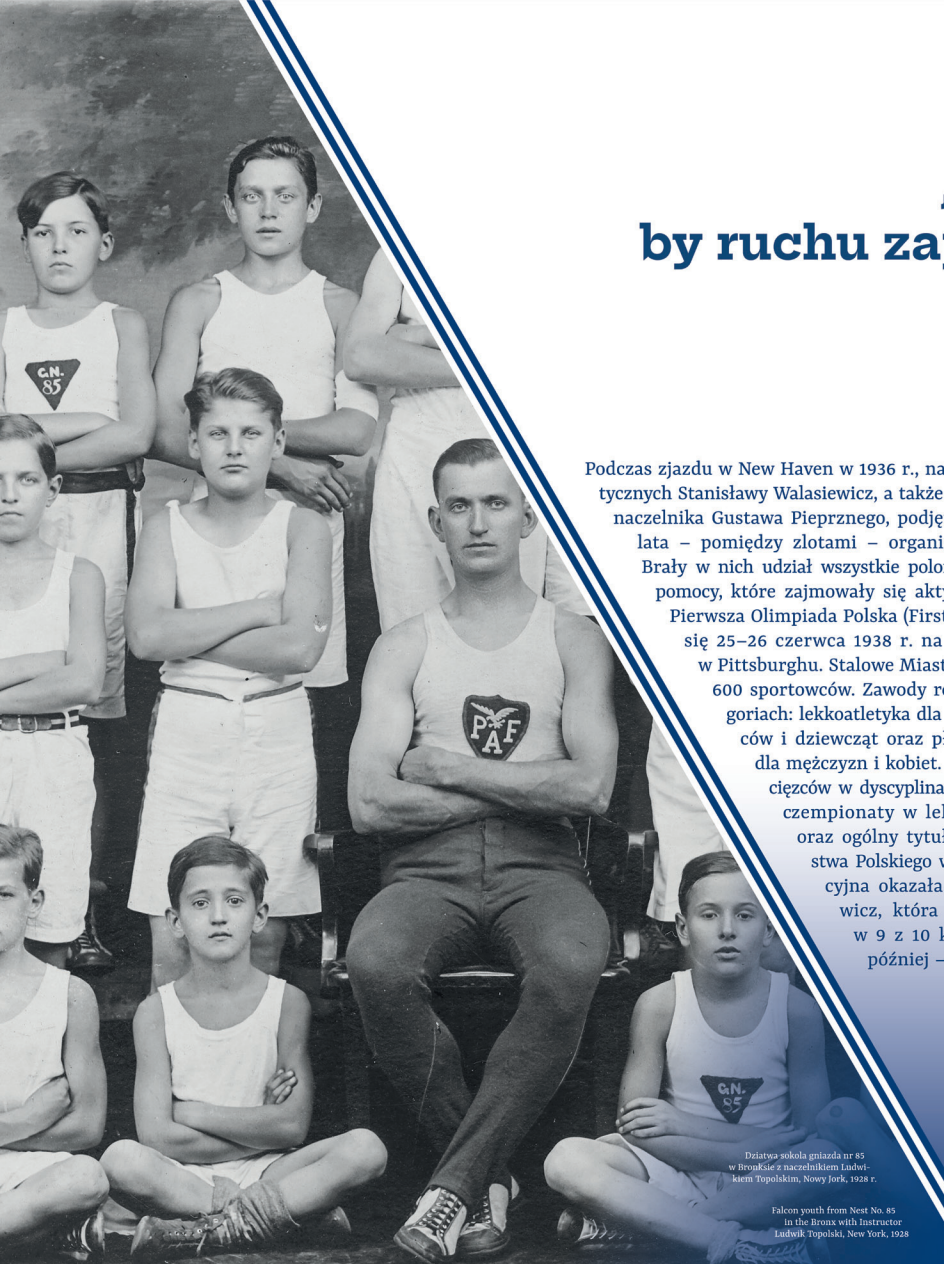
# „...dodajmy mu sił, by ruchu zapragnął, by powstał, by żył”

## LEKKOATLETYKA



Medal z Pierwszej Olimpiady Polskiej w Pittsburghu w 1938 r. (awers)

Medal from the First Polish Olympics in Pittsburgh in 1938 (obverse)



Dziesięć młodzieńców nr 85 w trykocie i szortach instruktorów Ludwik Topolski, Nowy Jork, 1938 r.

Falcon youth from Nest No. 85 in the Bronx with instructor Ludwik Topolski, New York, 1938

Podczas zjazdu w New Haven w 1936 r., na fali sukcesów lekkoatletycznych Stanisława Walasiewicza, a także dzięki intensywnej pracy naczelnika Gustawa Pieprznego, podjęto decyzję, aby co cztery lata – pomiędzy złotami – organizować sokołe olimpiady. Brały w nich udział wszystkie polonijne organizacje bratniej pomocy, które zajmowały się aktywizowaniem młodzieży. Pierwsza Olimpiada Polska (First Polish Olympics) odbyła się 25–26 czerwca 1938 r. na stadionie uniwersytetu w Pittsburghu. Stalowe Miasto gościło wówczas blisko 600 sportowców. Zawody rozgrywano w kilku kategoriach: lekkoatletyka dla mężczyzn, kobiet, chłopców i dziewcząt oraz pływanie i skoki do wody dla mężczyzn i kobiet. Wyłoniono również zwycięzców w dyscyplinach drużynowych, rozdano czempionaty w lekkoatletyce, gimnastyce oraz ogólny tytuł mistrzowski dla Sokolstwa Polskiego w Ameryce. Bezkonkurencyjna okazała się Stanisława Walasiewicz, która zajęła pierwsze miejsca w 9 z 10 konkurencji. Cztery lata później – mimo trwającej wojny –

udało się zorganizować Drugie Sokołe Igrzyska Sportowe, które odbyły się 4–5 lipca 1942 r. w największym skupisku Polonii w stanie Connecticut, czyli w New Britain. Liczba uczestników tym razem była zdecydowanie mniejsza – w sportowe szranki stanęło niespełna 200 uczestników.

Na poczet zasług Sokolstwa Polskiego w Ameryce można zaliczyć krzewienie idei sprawności fizycznej wśród najmłodszych oraz wychowanie dzieci i młodzieży, także na polu patriotycznym. Sokolstwo przyczyniło się do rozwoju gimnastyki, udoskonalając ćwiczenia oraz wydając instrukcje i podręczniki. Bazowało nie tylko na własnym doświadczeniu, lecz także na wynikach badań naukowych i obserwacjach. Uprawianie sportu nie było dla sokolstwa amerykańskiego wartością samą w sobie, ale drogą, która prowadziła do różnych celów. Zmiana profilu aktywności fizycznych z gimnastyki na przygotowanie wojskowe pomogła w czynnym zaangażowaniu sokołów na frontach I wojny światowej.



Gustaw Pieprzny – wicelektor naczelnik Sokolstwa Polskiego w Ameryce, I poł. XX w.

Gustaw Pieprzny – long-standing Chief Instructor of the Polish Falcons of America, first half of 20th c.



Przemówienie członka Rady Gubernatorskiej Systemu Rezerwy Federalnej Mieczysława S. Szymczaka podczas Pierwszej Olimpiady Polskiej, Pittsburgh, 1938 r.

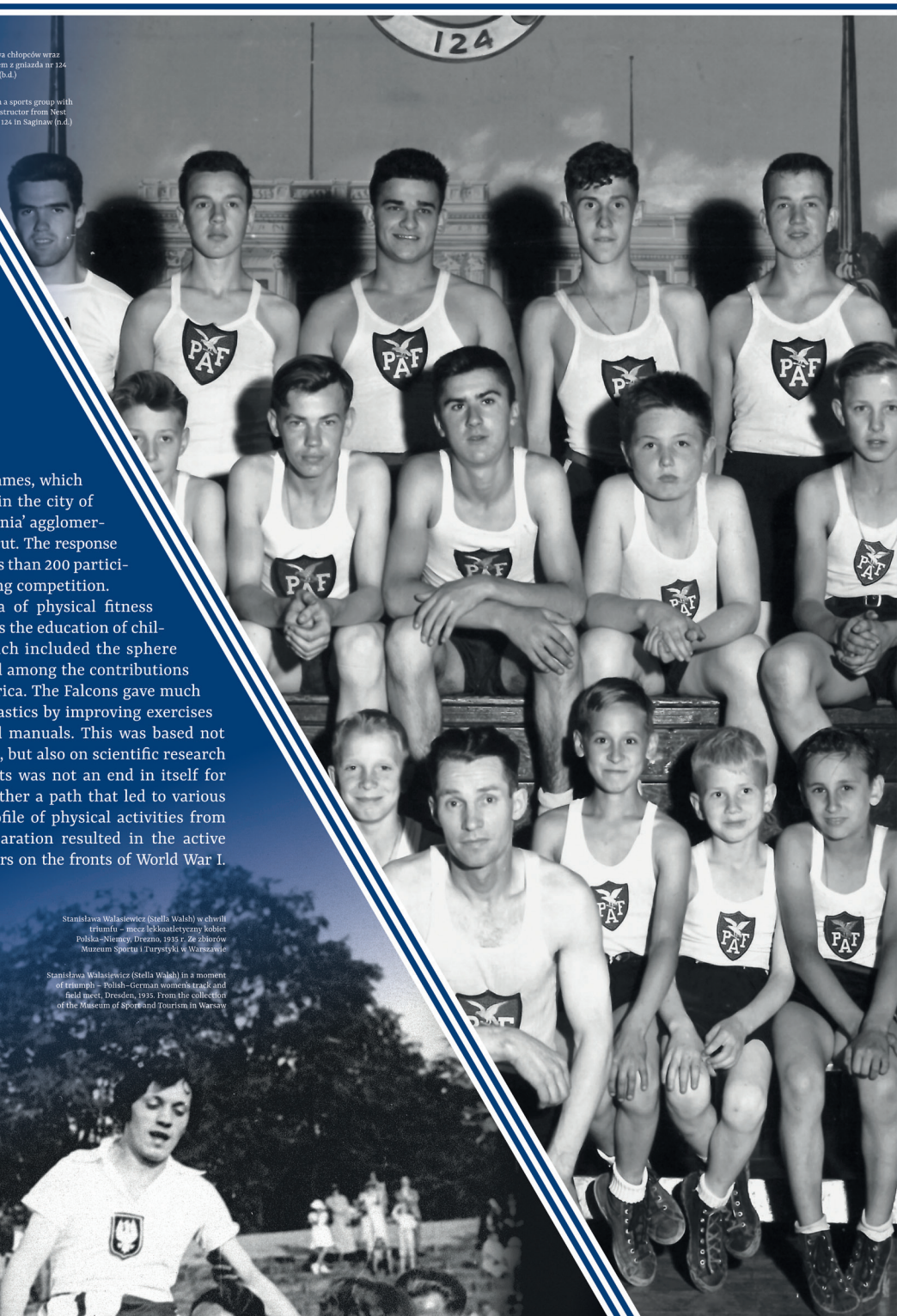
Speech by Mieczysław S. Szymczak, member of the Board of Governors of the Federal Reserve System during the First Polish Olympics, Pittsburgh, 1938

# “...Give him strength and the desire to move, to rise, to live”

## TRACK AND FIELD

During the 1936 convention in New Haven, it was decided to organize a Falcon Olympics every four years – between athletic meets – on the wave of interest in physical fitness triggered by Stanisława Walasiewicz's achievements in track and field, as well as the intensive work of chief instructor Gustaw Pieprzny. All of the Polish fraternal organizations that were involved in activating youth took part. The first Polish Olympics took place on June 25–26, 1938 at the university stadium in Pittsburgh. The Steel City hosted nearly 600 athletes at that time. Competitions were held in several categories: track and field for men, women, boys, and girls, as well as swimming and diving for men and women. Winners emerged in the team competitions as well, and champions were crowned in track and field and gymnastics, as well as the overall champion of the Polish Falcons of America. Stanisława Walasiewicz proved to be unrivaled, taking first place in nine of her ten events. Four years later – despite the ongoing war – they were able to organize

the second Falcon Olympic Games, which took place on July 4–5, 1942 in the city of New Britain, the largest 'Polonia' agglomeration in the state of Connecticut. The response was decidedly smaller and less than 200 participants took part in the sporting competition. The propagation of the idea of physical fitness among the youngest as well as the education of children and young people, which included the sphere of patriotism, can be counted among the contributions of the Polish Falcons of America. The Falcons gave much to the development of gymnastics by improving exercises and issuing instructions and manuals. This was based not only on their own experience, but also on scientific research and observation. Doing sports was not an end in itself for the American Falcons but rather a path that led to various goals. The change in the profile of physical activities from gymnastics to military preparation resulted in the active involvement of Falcon members on the fronts of World War I.



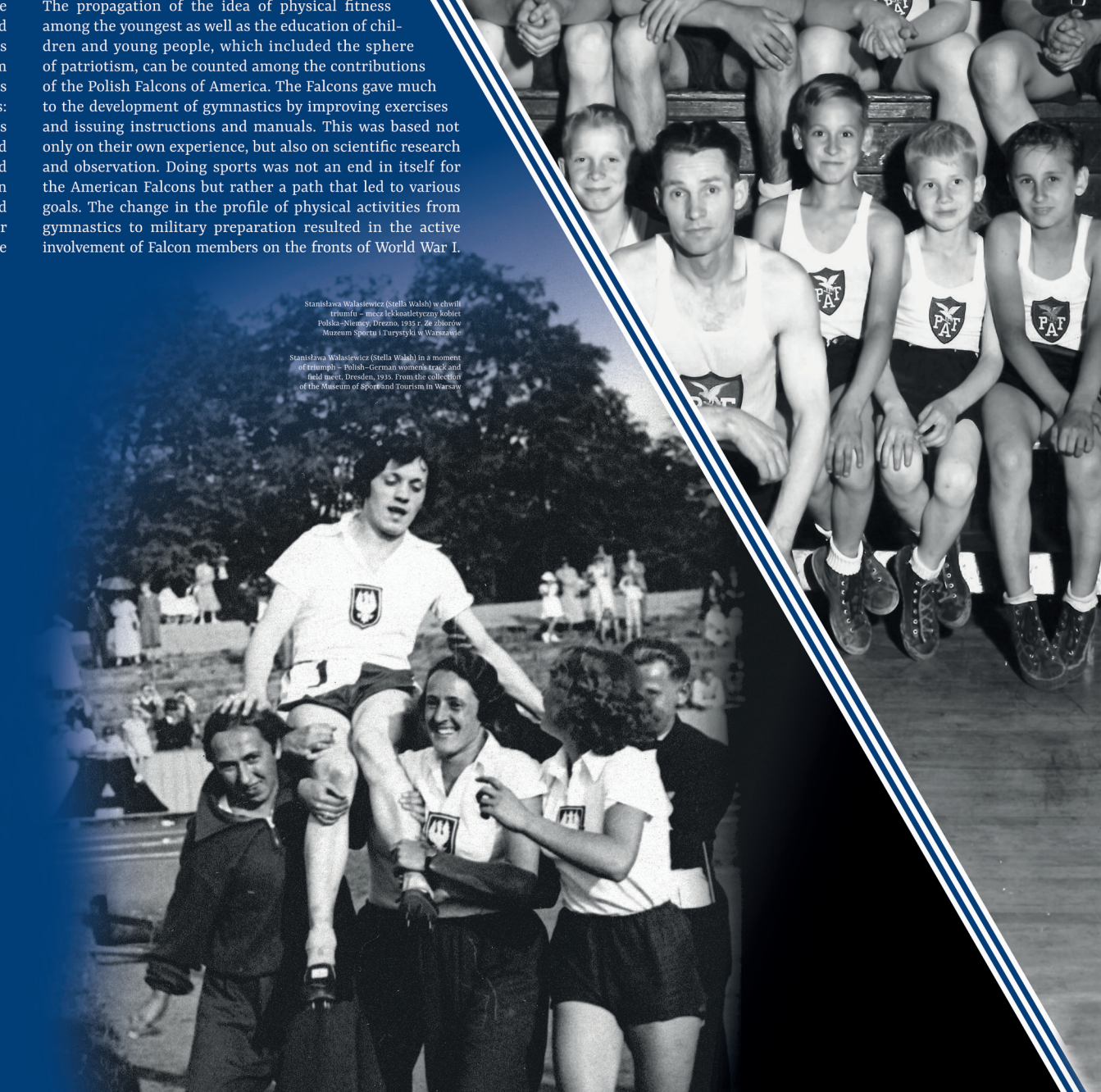
Grupa sportowa chłopców wraz z instruktorem z gniazda nr 124 w Soginow (Pa.)

Boys in a sports group with an instructor from Nest No. 124 in Soginow (Pa.)



Stanisława Walasiewicz (Stella Walsh) na bieżni przed startem do biegu podczas zawodów lekkoatletycznych w Poznaniu w 1929 r.

Stanisława Walasiewicz (Stella Walsh) on the track, just before the start of a race during the Poznan track and field competition in 1929



Stanisława Walasiewicz (Stella Walsh) w chwili triumfu – biegała 800 metrów przy Polonii Publicznej, Dresden, 1935 r. ze zbiorów Muzeum Sportu i Turystyki w Warszawie

Stanisława Walasiewicz (Stella Walsh) in a moment of triumph – Polish-German women's track and field meet, Dresden, 1935. From the collection of the Museum of Sport and Tourism in Warsaw



# „Silni ciałem, silni duchem”

## SOKOLI SPORTOWCY

W ciągu przeszło 130 lat istnienia ruchu sokolego za oceanem trwale w historii sportu zapisali się m.in.:

★ **Stanley Ketchel**, właśc. Stanisław Kiecal (1886–1910), bokser, nazywany „The Michigan Assassin” („Zabójca z Michigan”), dwukrotny mistrz świata wagi średniej; członek gniazda nr 23 w Grand Rapids.

★ **Teddy Yarosz**, właśc. Tadeusz Jarosz (1910–1974), bokser, mistrz świata wagi średniej (1934); uhonorowany dożywotnim członkostwem Sokolstwa Polskiego w Ameryce.

★ **Stella Walsh-Olson**, właśc. Stanisława Walasiewicz (1911–1980), lekkoatletka, czterokrotna rekordzistka świata, czterokrotna medalistka mistrzostw Europy, wielokrotna mistrzyni Polski, pobiła 46 rekordów Polski. Zdobywczyni złotego medalu w biegu na 100 m podczas igrzysk w Los Angeles (1932) oraz srebrnego medalu w tej konkurencji na olimpiadzie w Berlinie (1936). Całe życie związana z ruchem sokolim, do którego wstąpiła w wieku 14 lat (gniazdo nr 141 w Cleveland), uhonorowana dożywotnim

członkostwem organizacji. W 1938 r. powołała w Cleveland Klub Polskich Olimpijek (Polish Olympic Women's Athletic Club).

★ **Frances Theresa Kaszubski** z domu Sobczak (1916–2010), lekkoatletka, siedmiokrotna mistrzyni USA w rzucie dyskiem (1943, 1945, 1947–1951), czterokrotna mistrzyni USA w pchnięciu kulą (1943, 1945, 1948, 1950) i dwukrotna mistrzyni halowa (1948, 1951), zdobywczyni brązowego medalu w rzucie dyskiem na I Igrzyskach Panamerykańskich (1951); od 1932 r. członek Sokolstwa Polskiego w Ameryce, a także Klubu Polskich Olimpijek w Cleveland.

★ **Stan Musial**, właśc. Stanisław Franciszek Musiał, znany jako „Stan the Man” (1920–2013), jeden z najbardziej znanych baseballistów, zawodnik St. Louis Cardinals na pozycji pierwszobazowego i zapolowego przez 22 sezony.

★ **Wanda Wejzgrowicz** (1933–2020), lekkoatletka, zdobywczyni brązowego medalu w pchnięciu kulą na III Igrzyskach Panamerykańskich w Chicago (1959), mistrzyni USA w ramach Amateur Athletic Union w pchnięciu kulą (1955) oraz zdobywczyni trzeciego miejsca na tych zawodach w 1958 i 1959 r.



Stan Musial. Na fotografii dożył Stan Musiala dla gniazda nr 141 w Cleveland

Stan Musial - on the photo is a dedication from Stan Musial to Nest No. 141 in Cleveland



Stanisława Walasiewicz (Stella Walsh) podczas zwycięskiego biegu

Stanisława Walasiewicz (Stella Walsh) during a victorious run



Stan Musial w czasie spotkania z członkami Sokolstwa Polskiego w Ameryce

Stan Musial during a meeting with members of the Polish Falcons of America

Nagrody Stanisławy Walasiewicz (Stella Walsh)

Trophies of Stanisława Walasiewicz (Stella Walsh)

# “Strong in body, strong in spirit”

## FALCON ATHLETES

Over the course of more than 130 years of the Falcon movement overseas, these, among others, left lasting legacies:

★ **Stanley Ketchel**, born Stanisław Kiecal (1886–1910), boxer, named “The Michigan Assassin”, two-time world middleweight champion, member of Nest No. 23 in Grand Rapids.

★ **Teddy Yarosz**, born Tadeusz Jarosz (1910–1974), boxer, world middleweight champion (1934), honored with life membership in the Polish Falcons of America.

★ **Stella Walsh-Olson**, born Stanisława Walasiewicz (1911–1980), track and field athlete, fourteen-time world record holder, four-time medalist at the European Championships, Polish champion numerous times, breaking forty-six Polish records. Winner of the gold medal in the 100-meter sprint during the Los Angeles Olympics (1932) as well as the silver medal in the same competition in Berlin (1936). Her entire life was associated with the Falcons movement, which she joined at the age of fourteen (Nest No. 141 in Cleveland) and was honored with life membership in the organization.

In 1938 she founded the Polish Olympic Women's Athletic Club in Cleveland.

★ **Frances Theresa Kaszubski**, née Sobczak (1916–2010), track and field athlete, seven-time American discus champion (1943, 1945, 1947–1951), four-time American shot-put champion (1943, 1945, 1948, 1950) and two-time indoor champion (1948, 1951), bronze medalist in discus at the first Pan American Games (1951); from 1932, member of the Polish Falcons of America as well as the Polish Olympic Women's Athletic Club in Cleveland.

★ **Stan Musial**, born Stanisław Franciszek Musiał, known as “Stan the Man” (1920–2013), one of the most well known baseball players of all time, played for the St. Louis Cardinals at first base and infield for twenty-two seasons.

★ **Wanda Wejzgrowicz** (1933–2020), track and field athlete, bronze medalist in shot-put at the Third Pan American Games in Chicago (1959), American Amateur Athletic Union (AAU) champion in shot-put (1955) as well as taking third place at those games in 1958 and 1959.

Stan Musial podczas bankietu z okazji 80. rocznicy powstania polskiego ruchu sokolego w Ameryce, 1967 r.

Stan Musial during a banquet on the occasion of the 80th anniversary of the birth of the Polish Falcons of America movement, 1967

Stanisława Walasiewicz (Stella Walsh) podczas treningu w Kopenhadze przed międzynarodowymi zawodami w Brukseli, 1933 r. Ze zbiorów Muzeum Sportu Turystyki w Warszawie

Stanisława Walasiewicz (Stella Walsh) during training in Copenhagen before an international meet in Brussels, 1933. From the collection of the Museum of Sport and Tourism in Warsaw



# „Jesteśmy razem”

WIĘZI Z OJCZYZNĄ PRZODKÓW

# “We are in this together”

TIES TO THE ANCESTRAL FATHERLAND



AMERYKAŃSKO-POLSKA IZBA HANDLOWO - PRZEMYSŁOWA W POLSCE

J. Wielmożny Pan  
T. Skarzynski,  
Szef Wycieczki Sokółów Amerykańskich,  
Katowice.

7-go sierpnia 1925 r.

Szanowny Panie!

Z polecenia urzędników Poselstwa Amerykańskiego, uprzejmie proszę o łaskawość możliwie odroczne poinformowanie mnie, czy w zasadzie Sokół Amerykański zechciałby przyjąć zaproszenie urzędników Poselstwa do gry w "Base Ball", podczas swego pobytu w Warszawie.

O ile mi wiadomo, wracając pomyślnie odpowiedzi postarano by się aby Pan Minister Pearson przesłał WPanom formalne wezwanie /challenge/.

Z poważaniem

*A. M. Skarzynski*



1 Przybycie do portu w Gdyni statku z uczestnikami pierwszej wycieczki członków Sokółstwa Polskiego w Ameryce do Polski, 1925 r.

Arrival at the Gdynia port of the ship with the participants of the first Polish Falcons members trip to Poland, 1925

2 Pismo Amerykańsko-Polskiej Izby Handlowo-Przemysłowej w Polsce z zaproszeniem urzędników Poselstwa Amerykańskiego w Warszawie do udziału w meczu baseballa uczestników wycieczki sokółów podczas ich pobytu w stolicy, Warszawa, 7 VIII 1925 r.

Letter from the American-Polish Chamber of Commerce and Industry in Poland inviting officials of the American Embassy in Warsaw to participate in a baseball game by members of the Falcons tour during their stay in the capital, Warsaw, August 7, 1925

Zakończenie walk o niepodległość Rzeczypospolitej otworzyło nowy rozdział w historii Sokółstwa Polskiego w Ameryce. Rozpoczął się trudny okres dla organizacji. Liderzy Sokółstwa musieli na nowo określić tożsamość ruchu, ustalić kierunki dalszej działalności oraz zmierzyć się z problemami finansowymi i spadkiem liczby członków. Wśród dokonujących się przeobrażeń nie zmieniło się najważniejsze – stałym punktem odniesienia pozostała Polska.

Bezpośrednie kontakty z krajem i tamtejszym ruchem sokolim zawsze miały istotne znaczenie dla Sokółstwa Polskiego w Ameryce. W dwudziestoleciu międzywojennym związki z macierzystą organizacją były systematyczne i wielowymiarowe – od prowadzenia korespondencji i wymiany literatury fachowej poczynając, poprzez wzajemne wspieranie się wykwalifikowanymi instruktorami, na wycieczkach do Polski i udziale w organizowanych tam uroczystościach czy zawodach sportowych kończąc. W pamięci sokółów amerykańskich szczególnie mocno zapisała się ich pierwsza wizyta w Polsce latem 1925 r. Licząca blisko 400 osób grupa na czele z prezesem Teofilem Starzyńskim oraz naczelnikiem Władysławem Pawlakiem odwiedziła wówczas m.in. Bydgoszcz, Inowrocław, Warszawę, Częstochowę, Kraków, Wieliczkę i Poznań.

Łączność z sokolstwem w Polsce została przerwana z chwilą wybuchu II wojny światowej. Po jej zakończeniu pojawiła się nadzieja na wznowienie współpracy, lecz władze komunistycznej Polski zdelegalizowały ruch sokółów. Ponowne nawiązanie kontaktów z polskimi działaczami nastąpiło ponad 40 lat później, gdy przemiany 1989 r. umożliwiły reaktywację Związku Towarzystw Gimnastycznych „Sokół”.



Falcat Sokółstwa Polskiego w Ameryce reklamujący wycieczkę do Polski, lata trzydzieste XX w.

Polish Falcons of America poster advertising a trip to Poland, 1930s

The end of the Republic of Poland's struggle for independence opened a new chapter in the history of the Polish Falcons of America. A difficult period began for the organization. Falcon leaders had to redefine the identity of the movement and establish the direction of future activity, as well as come to grips with financial problems and membership decline. Among the transformations taking place at this time, the most important thing did not change – Poland remained their constant point of reference.

Direct contact with the home country and its Falcon movement has always been important for the Polish Falcons of America. During the twenty year inter-war period, relations with the mother organization were regular and multidimensional – from correspondence and the exchange of professional literature, through supporting each other with qualified instructors, to trips to Poland and participation in ceremonies and sports competitions organized there. Their first trip to Poland, organized in the summer of 1925, earned a special place in the memories of the American Falcons. The group of nearly 400 people headed by President Teofil Starzyński and chief instructor Władysław Pawlak, visited Bydgoszcz, Inowrocław, Warsaw, Częstochowa, Kraków, Wieliczka, and Poznań.

Contact with the Falcons in Poland was interrupted with the outbreak of World War II. After the war ended, there was hope for renewed cooperation, but the communist Polish authorities outlawed the Falcon movement. The connection with Polish activists was re-established more than forty years later, when the changes of 1989 made it possible to reactivate the 'Sokół' Gymnastic Societies Union.

3 Uczestnicy wycieczki członków Sokółstwa Polskiego w Ameryce do Polski podczas spaceru na pl. Konstytucyjnej w Warszawie, lata pięćdziesiąte/ sześćdziesiąte XX w.

Members of the Polish Falcons of America on a walk in Warsaw's Constitution Square during a trip to Poland at the turn of the 1950s



Członkowie Sokółstwa Polskiego w Ameryce i reaktywowanego Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” w Polsce, lata dziesięćdziesiąte XX w.

Polish Falcons of America members and the reactivated 'Sokół' Gymnastic Society in Poland in the 1990s



Spotkanie przedstawicieli Sokółstwa Polskiego w Ameryce Teofila Starzyńskiego (pierwszy od lewej), Marci Bergasa i premiera Władysława Grabskiego (drugi od lewej) i prezesa Związku Towarzystw Gimnastycznych „Sokół” hr. Adama Zamojskiego (trzeci od lewej) podczas wycieczki do Polski, ogród Pałacu Namiestnikowskiego w Warszawie, 1925 r.

Meeting of Polish Falcons of America representatives Teofil Starzyński (first on the left) and Marci Bergasa, with Prime Minister Władysław Grabski (second on the left) and Count Adam Zamojski, president of the Association of 'Sokół' Gymnastic Societies (third on the left) during a trip to Poland, in the garden of the Namiestnikowski Palace (currently the Presidential Palace) in Warsaw, 1925

Uczestnicy wycieczki członków Sokółstwa Polskiego w Ameryce przed Pałacem w Wilanowie, lata trzydzieste XX w.

Members of the Polish Falcons of America on a trip, in front of Wilanów Palace, 1930s



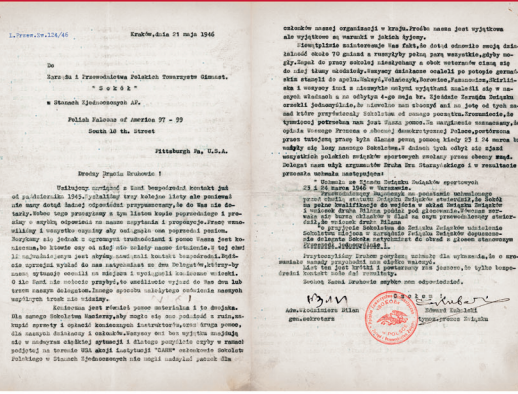


# „Tam Dom Ojczysty daleki”

SOLIDARNI Z POLSKĄ

# “There my distant home”

SOLIDARITY WITH POLAND



1 Prezydent USA Ronald Reagan podczas spotkania z przedstawicielami Polonii amerykańskiej w Białym Domu. Na fotografii z Bernardem Rogalskim – prezesem Sokolstwa Polskiego w Ameryce w latach 1980-1988, w tle, Waszyngton, 1984 r.

US President Ronald Reagan during a meeting with representatives from the Polish-American community in the White House, with Bernard Rogalski – president of the Polish Falcons of America from 1980-1988, in the photograph, Washington, 1984

2 List Zarządu i Prezydiuma Związku Towarzystw Gimnastycznych „Sokol” w Polsce do Zarządu i Prezydiuma Polskich Towarzystw Gimnastycznych „Sokol” w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej z prośbą o udzielenie pomocy, Kraków, 21 V 1944 r.

Letter from the Board and Chairman of the Association of Sokol Gymnastic Societies in Poland to the Board and Chairman of the Polish Sokol Gymnastic Societies in the United States with a request for assistance, Kraków, May 21, 1944

3 Zaproszenie Komisji Sokolich Okręgów nr IV w Pittsburghu na „Polskie Targi” podczas których obrano środki finansowe na United War Fund i pomoc sierotom w Polsce, Pittsburgh, 1945 r.

Invitation from the Falcons' District IV commission in Pittsburgh to the "Polish Market" during which financial aid was collected for the United War Fund and help for orphans in Poland, Pittsburgh, 1945

Silne poczucie więzi sokołów z rodakami w kraju wyrażało się w ofiarnej pomocy niesionej im w trudnych momentach dziejowych. Szczególnie cenne było ich wsparcie materialne udzielone w pierwszych latach istnienia II Rzeczypospolitej. Członkowie ruchu organizowali wówczas liczne kwesty, m.in. na pomoc polskim sierotom, a nawet analizowali prawne możliwości ich adopcji przez amerykańskie małżeństwa. Od lat trzydziestych Sokolstwo działało także w Radzie Polonii Amerykańskiej. Ta centralna instytucja charytatywna niosła pomoc Polakom zarówno mieszkającym w kraju, jak i przebywającym za granicą. W czasie II wojny światowej przygotowywała paczki dla mieszkańców okupowanej Polski i żołnierzy Września 1939 r., osadzonych w niemieckich obozach jenieckich.

Podczas wojny Sokolstwo Polskie w Ameryce podejmowało wiele działań na rzecz sprawy polskiej. Oprócz pomocy humanitarnej, wspiercia udzielanego Polakom Siłom Zbrojnym na Zachodzie czy starań o utworzenie polskiego batalionu w ramach US Army usiłowało również wywierać wpływ na amerykańską politykę. W maju 1944 r. powołano w tym celu Kongres Polonii Amerykańskiej – ogólnokrajową federację reprezentującą Amerykanów polskiego pochodzenia. Przywódcy Sokolstwa aktywnie uczestniczyli zarówno w tworzeniu Kongresu, jak i w jego późniejszych pracach. Mimo że Kongresowi nie udało się zmienić polityki ustępstw USA wobec Stalina i tym samym uchronić kraju przed włączeniem do sowieckiej strefy wpływów, to w kolejnych dekadach KPA z powodzeniem podejmował ważne dla Polski i Polonii inicjatywy i przedsięwzięcia. Duże znaczenie miał zwłaszcza lobbing Kongresu na rzecz „Solidarności”, a także w sprawie przyjęcia Polski do NATO.

Sokolstwo Polskie w Ameryce nadal funkcjonuje jako organizacja bratniej pomocy, a w swoich działaniach podkreśla aktualność hasła „w zdrowym ciele zdrowy duch”. W 2019 r. prezes Timothy L. Kuzma, chcąc zachować dla potomnych świadectwa ponad stuletniej działalności amerykańskich sokołów, zdecydował o przekazaniu wspomnianych materiałów do Archiwum IPN.

A strong feeling of the bond between the Falcons and their compatriots in the home country was expressed through the sacrificial help given to the latter in difficult moments of history. Particularly valuable was their material support during the first years of the Second Polish Republic. Falcon members organized collections to aid Polish orphans, among others, even investigating the legal possibilities for their adoption by American couples. Beginning in the 1930s, the Falcons were also active in Polish War Relief (Rada Polonii Amerykańskiej). This central charitable institution provided assistance both to Poles living in the home country and those abroad. During World War II, it prepared packages for the inhabitants of occupied Poland as well as for soldiers of the 1939 September campaign, who were being held in German POW camps.

During the war, the Polish Falcons of America undertook many of their own activities on behalf of the Polish cause. In addition to humanitarian aid, support for the Polish Armed Forces in the West, and cooperation with plans to create a Polish battalion within the US Army, they also tried to have an impact on American politics. To this end, the Polish American Congress (Kongres Polonii Amerykańskiej) was established in May 1944 – a nationwide federation representing Americans of Polish descent. Falcon leaders took an active part in both the creation of the Congress and its subsequent work. Although the Congress did not manage to change the policy of US concessions to Stalin and thus save the country of their forefathers from inclusion in the Soviet sphere of influence, the PAC successfully undertook important initiatives and projects for Poland and Polonia in the following decades. Of particular importance was the lobbying done by the Congress in aid of Solidarity, as well as for Poland's accession to NATO.

The Polish Falcons of America continue to function as a fraternal aid organization, and in their activities emphasize the relevance of the slogan “Within a healthy body resides a healthy spirit”. In 2019, wishing to preserve the testimonies of more than a century of American Falcon activities for posterity, President Timothy L. Kuzma made the decision to donate to donate these materials to the IPN Archive.

4 Autobus szkolny – dar Sokolstwa Polskiego w Ameryce dla polskich dzieci, n.d.

School bus – a gift from the Polish Falcons of America to Polish children, n.d.

5 Zebranie Rady Polonii Amerykańskiej, Chicago, 1946 r.

Meeting of the Polish American Council in Chicago, 1946

6 List Akademii Górnictwa w Krakowie do Sokolstwa Polskiego w Ameryce z podziękowaniami za przekazane podręczniki, Kraków, 19 XII 1949 r.

Letter of thanks from the Mining Academy in Kraków to the Polish Falcons of America for textbooks donated, Kraków, December 19, 1949



Identyfikator Teofila Starzyńskiego – uczestnika zjazdu założycielskiego Kongresu Polonii Amerykańskiej, 1944 r.

ID badge of Teofil Starzyński – participant in the founding convention of the Polish American Congress, 1944

